

-*-

SENTÈNCIA 14-03 DE 26 DE JUNY DE 2003

Ponent : M.I. Sr. Josep Lluís VÀZQUEZ SOTELO

ANTECEDENTS DE FET

I.-RESULTANT: Que en la causa 195-2/98, incoada per un delictes l'incendi, es dictà pel M.I. Tribunal de Corts sentència de 26 de novembre de 2002, que acordà absoldre l'acusat del delictes d'incendi Domingo M.C., amb declaració d'ofici de les costes processals causades.

II.-RESULTANT: Que el Fallo de la sentència es fonamenta en els següents fets que declara provats i que descriu en el primer resultant: "Vers les 23:00 hores del dia 8 de setembre de 1995 s'originà un incendi al taller de l'empresa "ACABATS D.M.C.", dedicada al tractament i manipulació de la fusta, radicat als magatzems Cervós del carrer les Costes núm. 14 d'Andorra la Vella i propietat de l'acusat Domingo M.C., nascut el dia 17 de juliol de 1960, de nacionalitat espanyola i sense antecedents penals, incendi que finalment fou controlat i apagat pel Servei de Bombers vers les 01:00 hores del dia 9, havent causat abundosos danys.

La causa de l'incendi fou intencionada, i el seu autor o autors varen voler assegurar-se de la total destrucció del local distribuïnt pel local dissolvents i productes altament inflamables i col·locant dos artefactes incendiàries, un dels quals va esclatar.

No consta acreditada la identitat de l'autor o autors de l'incendi, sense que hagi estat plenament provada la participació de l'acusat en la producció de l'incendi."

III.-RESULTANT: Que, notificada la sentència a les parts, s'interposà contra ella recurs d'apel·lació per l'entitat Catalana Occident S.A. a la qual s'adherí el Ministeri Fiscal, interposant també recurs l'acusat Domingo M.C., malgrat haver estat absolt, els quals varen ser admesos a tràmit i elevant-se la causa a aquest Tribunal, que inicià el corresponent Rotlle del recurs.

IV.-RESULTANT: Que declarats admesos els recursos i substanciat el Rotlle davant aquesta Sala, amb les al·legacions que consten, realitzades pels dos recurrents i

pel Ministeri Fiscal, s'assenyalà dia i hora per a la celebració de la vista dels recursos, en la qual han informat el Ministeri Fiscal, la Lletrada Eloïsa Ortega Monsant, en representació de CATALANA OCCIDENT S.A. i el Lletrat Jordi Segura Cobo en representació de Domingo M.C., els quals insistiren en les al·legacions formulades per escrit a favor de les seves pretensions i recursos, quedant així els autes vists per sentència.

FONAMENTS DE DRET

I.-CONSIDERANT: Que dels tres recursos interposats i admesos procedeix examinar en primer lloc, encara que sembli un contrasentit, el formulat pel processat Domingo M.C. que (malgrat haver estat absolt en la sentència recorreguda), a més de formular oposició als motius de recurs al·legats per la representació de la companyia asseguradora, interposa a la vegada recurs en quant a l'extrem de la sentència que no accepta la manca de legitimació de la asseguradora citada, sol·licitant que la sentència d'aquesta Sala, tot i confirmant el pronunciament absolutori, declari la manca de legitimació de la companyia d'assegurances "Catalana Occidente S.A.". El recurs no pot ser admès. Davant el Tribunal de Corts es plantejà la qüestió de la manca de legitimació de les asseguradores per a actuar com a part pròpia en el procés penal seguit contra el seu assegurat i la sentència ho resolgué tenint en compte la legalitat aplicable al no estar en aquell moment en vigor la llei que promulga el Codi de procediment penal. Però sobre aquest argument, la veritable raó de la improcedència del recurs es troba en que el recurs solament procedeix i sols s'admet contra la part dispositiva o fallo de la sentència (que conté els pronunciaments que la sentència acorda), sense que s'admeti contra els seus considerants o fonaments jurídics. És cert que per interpretar la part dispositiva o fallo de la sentència amb freqüència és necessari remuntar-se a la seva fonamentació, als seus considerants i fins i tot als seus antecedents de fet. És en aquells elements de la sentència on es conté la seva motivació o explicació, que actualment s'exigeix com una garantia processal i constitucional. Però no per això el recurs pot dirigir-se contra la fonamentació o motivació de la sentència donat que l'únic impugnoble és el seu pronunciament, fallo o part dispositiva. A la raó indicada s'hi afegeix un segon argument que obliga a arribar a la mateixa conclusió per un altre camí. Tot recurrent, a més a més de "legitimació" per a la impugnació, ha de demostrar que té "interès" en mantenir el recurs. Aquest interès es

concreta en el que tècnicament es denomina "gravamen" que la sentència o resolució li produeix. El gravamen és el perjudici que la sentència o resolució impugnada representa per a la part que desitja interposar el recurs i que tractant-se de recursos extraordinaris les legislacions processals solen exigir que tingui uns mínims (la *summa gravaminis*), amb el qual es fa coincidir la quantia mínima per tenir accés al recurs (requisit no exigint en l'actual apel·lació del procés penal andorrà). És més que evident que una sentència que absol lliurement el processat no pot produir a aquest cap gravamen del qual derivi el seu interès en plantejar la impugnació. Per més que s'acceptés la seva impugnació en aquesta Sala l'únic que es podria resoldre és mantenir la seva absolució, confirmant en lloc de revocar la sentència. Més d'una vegada s'han intentat recursos contra la redacció d'una part de la sentència o contra determinades expressions amb les quals una part pot estar en desacord. Però aquesta disconformitat no genera l'interès jurídic necessari per poder entaular un recurs. Per aquestes raons, el recurs del processat absolut és inadmissible qualsevol que pugui ser la resolució corresponent al problema de la legitimació com a part, en el procés penal, de la entitat asseguradora del responsable.

II.-CONSIDERANT: Que pel que respecta als dos recursos restants procedeix, en el cas present, examinar primer l'interposat per la representació de la Companyia Asseguradora "Catalana Occidente S.A." atès que el recurs del Ministeri Fiscal és un recurs adhesiu que expressament es remet als fonaments de l'interposat per dita asseguradora. En aquesta impugnació la sentència es combat pel suposat error en l'apreciació de les proves, perquè la sentència reconeix (i així ho afirma expressament en els fets provats) que l'incendi fou causat intencionalment malgrat no s'hagin trobat proves, ni directes ni indirectes, que hagi estat causat precisament pel processat i en el recurs se sosté que existeixen proves indirectes (indicis) de que l'incendi fou causat voluntàriament pel processat, pel que hauria estat procedent la seva condemna i no la seva absolució. El Ministeri Fiscal així ho afirma també a l'adherir-se al recurs remetent-se a la fonamentació aportada per la representació de la Companyia asseguradora.

III.-CONSIDERANT: Que la sentència del Tribunal de Corts realitza una anàlisi dels indicis i contra indicis existents en la causa que pot considerar-se exemplar. Després d'afirmar el caràcter intencionat de l'incendi

(reforçat pel informe dels experts en explosius (Tedax), que han acreditat la col·locació de dos artefactes explosius de fabricació casolana, demostratius de la intenció de l'autor d'afavorir la propagació del foc, i confirmat per la declaració de la testimoni que regenta el bar situat a la planta baixa del taller de l'acusat, s'enfronta a continuació amb la significació del dret fonamental a la presumpció d'innocència de tot acusat, expressament proclamat en diversos pactes i convenis internacionals i consagrat també en la Constitució Andorrana, afirmant correctament que en el procés penal modern aquest dret és el punt de partida per establir la culpabilitat o la innocència de la persona sotmesa al judici, de manera que el respecte de dita garantia exigeix que la presumpta innocència inicial hagi de ser desvirtuada pel mitjà d'una prova de càrrec rebuda amb totes les garanties processals, encara que pugui ser una prova directa o bé una prova indirecta o circumstancial que acreditï degudament els fets i la intervenció en ells del processat. En el Considerant 5 la sentència exposa que en el present cas manca la prova directa, doncs ningú ha pogut afirmar haver vist a l'acusat en actitud de posar foc al seu taller, el qual ni tan sols ha estat vist al taller la tardà en la que es produïren els fet, per lo que la prova directa que el processat hagi participat o intervingut en els fets està totalment absent. Davant aquesta manca de prova la sentència analitza a continuació si en el cas s'ha aportat proves indirectes o "indiciaries" i comença per recordar els requisits que han de concórrer per la utilitat de dita prova: a) els indicis han de trobar-se absolutament provats, no essent suficients les sospites; b) hi ha d'haver més d'un indicati; c) els indicis han de tenir una relació directa amb el fet criminal i amb el seu autor; d) el raonament d'inferència no ha de ser absurd o arbitrari sinó que ha d'ajustar-se a la lògica; i e) si tota la prova s'integra per indicis el respecte al dret fonamental a la innocència dels acusats imposa al Tribunal una especial prudència o cautela a l'hora d'apreciar o valorar els indicis. Aquesta doctrina pot discutir-se en alguns extrems (com pot veure's confrontant amb la sentència d'aquesta Sala Penal de 29 de novembre de 1996, R. 16/96) però en general sols pot compartir-se i correspondre amb el sentit de la doctrina i de la jurisprudència.

IV.-CONSIDERANT: Que partint del plantejament que anterior, la sentència impugnada analitza (Considerant 6) els indicis en els que es fonamenta la imputació delictiva a l'acusat: a) qui provocà l'incendi entrà en el taller amb una clau i solament tres persones disposaven de la clau

del taller: l'acusat, dos treballadors i l'esposa de l'acusat; b) l'incendi pel que s'ha procedit en aquesta causa es el tercer incendi que s'ha produït en el taller de l'acusat en poc temps; c) l'acusat ha cobrat de l'asseguradora la indemnització en els dos primers incendis, transcorreguts en 1988 i 1993; d) el segon dels incendis anteriors també fou provocat encara que amb menys conseqüències que l'incendi pel que ara es procedeix; e) la dada escollida per l'incendi (festa de la Verge de Meritxell) inicià un llarg cap de setmana, el que assegurava l'absència d'altres treballadors en els tallers pròxims al taller de l'acusat; f) l'acusat té coneixements i afecció a les armes i als explosius, havent confessat que sap fer un "còctel molotov"; g) l'afecció i coneixement d'explosius de l'acusat explicaria la existència en el taller de bidons foradats i bombones de productes altament inflamables i de dos artefactes incendiariis de fabricació casolana, un del quals explotà; h) l'incendi afavoria clarament l'acusat; i) l'acusat tenia deutes importants, que constituïrien el mòbil de l'incendi, consistent en cobrar la indemnització de l'assegurança; j) l'incendi es concentra especialment al costat de la màquina polidora, màquina molt costosa, l'adquisició de la qual havia estat un error perquè la seva utilitat no justificava la inversió realitzada; k) l'acusat havia traslladat els arxius i papers fora del taller, pocs dies abans de l'incendi, a un altre lloc.

V.-CONSIDERANT: En el següent Considerant la sentència recorda la conveniència de distingir els indicis que acrediten la producció de l'incendi dels que es refereixen a la possible participació del processat, degut a que són aquests els únics que podrien justificar un pronunciament condemnatori ja que l'origen criminal de l'incendi no es discuteix i afegeix que davant del indicis relatats com a "indicis de participació" o de culpa s'aixequen els següents "contra-indicis" o indicis d'innocència: a) en quant a la incidència de la màquina polidora (l'incendi serviria per desfer-se d'ella) ja estava totalment pagada quan l'incendi es produí, havent estat conclòs el pagament el juny de 1993; b) la persona que provocà l'incendi desitjava ocasionar grans danys al taller i no tan sols a la màquina polidora; c) l'esposa de l'acusat manifestà que aquest no sortí de casa en tot el dia, quedant-se a pintar a casa seva, fet que s'ha acreditat; d) l'acusat donà una explicació versemblant de les raons del trasllat dels arxius i papers que tenia al taller, realitzat pocs dies abans de l'incendi, explicació que també ratifica la seva esposa; e) el negoci que tenia

l'acusat en el taller funcionava, no havent-se acreditat que tingués problemes econòmics importants, sense perjudici de la dificultat de pagament puntual de la nòmina dels seus treballadors per problemes de liquidesa que solen ser freqüents en molts petits empresaris, a causa dels impagaments dels altres, segons declararen dos empleats de l'empresa; f) que l'anomenat testimoni d'un investigador privat no pot tenir cap valor processal perquè es tracta de simples referències mentre que el Tribunal ha disposat dels testimonis dels treballadors de l'empresa de l'acusat, obtinguts amb plenes garanties en la sessió del judici oral; g) l'acusat hagué d'acudir a una suspensió de pagaments i a una fallida però fou dos anys després de l'incendi; h) el taller s'havia tornat a posar en funcionament després de l'incendi amb totes les màquines excepte la polidora degut a que havia quedat amb greus desperfectes i la seva reparació era molt costosa; i) la suspensió de pagaments i la fallida no foren conseqüència de l'incendi anterior i els treballadors i el propi administrador de la fallida han declarat que hi havia treball, essent la causa de la crisi el temps que estigué parat el taller i les despeses necessàries per continuar; j) no tenia sentit per l'acusat posar fi a una empresa que funcionava i que constituïa l'única font d'ingrés per ell i la seva esposa, que també treballava al taller; k) l'actitud de l'acusat després del sinistre, encara que no la interpreten igual tots els testimonis, no permet extreure indicis de la seva participació, havent-se fins i tot d'assenyalar que en les seves declaracions exposà una sèrie de dades i circumstàncies que havien estat advertits pel Servei de Policia perquè eren importants per la investigació dels fets malgrat el podien incriminar, havent col·laborat l'acusat amb la Policia en la investigació realitzada: l) l'acusat autoritzà la Policia a realitzar registres i perquisicions en el seu domicili; m) finalment, no serveix com a indicatiu que l'autor no hagi pogut ser una altra persona que l'acusat, perquè no pot exigir-se-li que demostrï que ell no ha estat l'autor material, ni l'instigador, de l'incendi.

Sospesant uns i altres indicis, els de culpa o càrrec i els de descàrrec o d'innocència (els contra-indicis) la sentència conclou que no ha existit una base probatòria suficient per considerar vençuda la presumpció d'innocència que protegeix al processat, al qual declara absolt.

VI.-CONSIDERANT: Per combatre la conclusió absolutòria de la sentència l'entitat asseguradora recurrent invoca en el seu recurs, reiteradament, una

Sentència del Tribunal de Corts 7/96, de 3 d'abril, de la que cita diversos llargs paràgrafs de la doctrina de dita sentència, que destaca en lletra cursiva. Ha d'assenyalar-se l'error de la cita que es fa en el recurs, precisant que aquelles cites no corresponen a la (suposada) sentència invocada en el recurs sinó que pertanyen a una sentència d'aquesta Sala Penal, núms. 08/96, de 17 de maig de 1996 (inclosa en la jurisprudència d'aquesta Sala Penal dels anys 1994 a 1996, pp 363 i ss) dictada en els cas d'un greu crim d'homicidi de la qual perpetració no havia quedat proves directes, essent precís analitzar amb particular atenció i detall els diversos indicis que s'havien pogut recollir, per veure si amb ells, unint-los i reforçant-los entre sí, es podia construir la prova de càrrec mínimament suficient per vèncer la presumpció d'innocència. Aquesta Sala considera vàlida la doctrina d'aquella sentència, que s'ha vist confirmada per les sentències dictades a partir d'aquella data, i a aquesta doctrina es remet en la present ocasió. Confirma que la prova d'indicis és essencial en el procediment penal perquè la preparació i la comissió dels fets delictius s'acostuma a plantejar sense deixar rastres ni empremtes del delictes o quant menys del delinqüent i que aquella prova, indirecta o per circumstàncies, no ha de ser necessàriament més feble que la prova directa, ja que si els indicis poden confondre també els testimonis poden mentir deliberadament o no, transmetent al Tribunal fets erròniament observats o retinguts en el record amb error o falsedat o erròniament transmesos en el moment de declarar. L'important i decisiu, com es digué en aquella sentència, és la força dels indicis i el valor que en el cas concret se'ls hi pugui atribuir. En aquest sentit també es digué en aquella sentència que no és cert que un sol indicati no serveix per considerar provat un fet delictiu (l'indici clàssic d'una persona que porta el punyal o l'espasa ensangnada es vista sortint d'un domicili on a continuació es descobreix l'homicidi d'una persona comès amb una arma com la que portava aquella persona, o els indicis de crims tan freqüents en els nostres dies, de baralles escandaloses i repetides entre els habitants d'una vivenda, que perceben els veïns, fins que un dia es fa precis trucar a la Policia que a l'entrar al pis es troba el cadàver de vg. una dona morta a punyalades i prop del seu cadàver l'instrument homicida, així com l'home que convivia amb ella; en exemples com els indicats hi ha molt pocs dubtes sobre el crim i sobre l'autor i la evidència derivada dels indicis immediats pot ser superior a la que podria proporcionar la narració d'un testimoni). D'ordinari, els indicis són múltiples i en aquest cas es necessari seleccionar-los i analitzar-los amb cura per veure si són confluents i es

reforcen entre sí o si, pel contrari, a cada indicati de participació o culpa se li contraposa un contra-indici d'innocència, que pot neutralitzar el valor probatori de l'indici. Com es diu en aquella sentència, el valor probatori dels indicis d'un o altre sentit s'han d'obtenir sense comptar els respectius indicis (com es feia fa segles amb la prova aritmètica segons la qual tres testimonis idonis provaven més que dos igualment idonis o era necessari el testimoni de dos ciutadans no qualificats socialment per neutralitzar el testimoni d'un baró o aristòcrata o quan el testimoni de les dones d'ordinari no podia oposar-se al dels homes perquè la vida que havien de portar els impedia trobar-se en el lloc on s'havia pogut cometre el crim, etc.). Davant d'aquell mètode superat de la prova aritmètica, el que s'ha de fer amb els indicis és analitzar-los un a un i veure si el procés lògic d'inferència cap a la conclusió de la participació en el crim no resulta impedit per la presència d'un indicati de signe contrari. Fet tot això es precis treure la conclusió d'acord amb la lògica probatòria. La sentència apel·lada ha procedit de manera exemplar segons aquest mètode i ha arribat a la conclusió de la inexistència de la prova indiciària de càrrec suficient per a vèncer la presumpció d'innocència. Encara que és molt eloqüent que les circumstàncies fan recaure sobre el processat molt nombroses i vehements sospites d'haver estat ell qui induí o ordenà l'incendi del seu taller i hi ha també nombroses circumstàncies que explicarien el seu interès en cobrar la indemnització, aquesta Sala troba correcte i ponderat el judici del conjunt establert per la sentència, perquè front a aquests indicis s'aixequen els de signe contrari que la sentència ha analitzat amb detall i que contraposats als indicis de càrrec no permeten arribar a la conclusió de la condemna del processat. Més enllà d'aquells indicis de càrrec i descàrrec, en el recurs de l'entitat asseguradora o bé es torna a insistir en els indicis ja examinats en la sentència (i descartats com a fonament d'una condemna) o bé s'afegeixen suposats indicis que no poden tenir la transcendència necessària per remoure el fallo absolutori, tal com "l'actitud del Sr. Domingo M.C." que després del sinistre es mostrava "amb una tranquil·litat sorprenent", o la actitud del Sr. O., que sopà a casa del Sr. Domingo M.C., i després va marxar del Principat, i altres semblants als que no pot reconèixer-se'ls-hi la força probatòria necessària per modificar el fallo de la sentència, ço que obliga a desestimar el recurs, confirmant la sentència.

VII.-CONSIDERANT: Que l'entitat asseguradora "Catalana Occidente S.A." sol·licita també en el seu recurs

que es condemni el processat com autor d'un delict major d'estafa en grau de temptativa. Aquest extrem del recurs tampoc pot prosperar perquè la sentència apel·lada ja va deixar resolt aquest punt, excloent de l'acusació (i per tant del judici i de la condemna) la imputació per aquest delict.

VIII.-CONSIDERANT: Que confirmant-se la sentència absolutòria dictada pel Tribunal de Corts les costes del procés en primer grau han de declarar-se d'ofici i al ser desestimats els recursos, han de ser imposades a cada recurrent les costes d'aquest segon grau jurisdiccional corresponents a la seva respectiva impugnació.

Vistes la Constitució, El Codi Penal, el Codi de Procediment Penal, la jurisprudència d'aplicació, i altres fonts del Dret del Principat d'Andorra,

La Sala Penal del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

D E C I D I M

1.- Desestimar els recursos d'apel·lació interposats per Catalana Occident S.A., al qual s'ha adherit el Ministeri Fiscal, així com pel processat Domingo M.C., contra la sentència dictada pel M.I. Tribunal de Corts en la causa 195-2/98.

2.- Confirmar íntegrament la sentència apel·lada de 26 de novembre de 2002

3.- Imposar als recurrents Catalana Occident S.A. i Domingo M.C. les costes corresponents a les seves impugnacions.

4.- Retornar la Causa al M. Iltre. Tribunal de Corts, amb certificació de la present Sentència, per al seu compliment i execució.

Així, per aquesta nostra sentència, definitivament jutjant, ho manem i signem.